

IOAN MIRCEA FARCAȘ

Dicționar de regionalisme și arhaisme din Maramureș (DRAM), de Dorin Ștef, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2015, 609 p.

Apărut la Editura Ethnologica din Baia Mare, sub coordonarea dr. Ștefan Mariș, într-o formă grafică deosebită și având 609 pagini, dicționarul de față reprezintă o ediție revăzută și adăugită a dicționarului cu același nume, realizat în 2011, și completat cu aproximativ 2000 de termeni noi, precum și de revizuirea soluțiilor etimologice.

Bogatul material lingvistic (aproximativ 5000 de articole) a fost excerptat din lexicul județului Maramureș, cuprinzând, pe lângă Maramureșul Istoric de la sud și nord de Tisa (Transkarpatia), și celelalte trei „țări”: Țara Chioarului, Țara Codrului și Țara Lăpușului.

Dicționarul de arhaisme realizat de domnul Dorin Ștef continuă preocupările sale mai vechi în care atenția îi este centrată pe valorificarea materialului folcloric și dialectal. Volumul de față reprezintă o realizare lexicografică importantă pentru literatura de specialitate din țara noastră. În acest sens, domnul prof. univ. dr. Vasile Frățilă, de la Universitatea de Vest din Timișoara, aprecia, la un moment dat, că nu există încă un dicționar care să prezinte și elemente lexicale noi formate de la nume de localități atribuite locuitorilor ceea ce crește valoarea lucrării domnului Ștef, întreaga lucrare constituindu-se într-o adevărată „operă lexicografică” - citându-l pe profesorul Vasile Frățilă. Calitatea materialului lexical este garantată de supervizarea dicționarului de către domnul prof. univ. dr. Vasile Frățilă, apreciat drept cel mai competent dialectolog la momentul actual în țara noastră, bucurându-se de aceeași considerație și pe plan internațional.

Abreviat DRAM (*Dicționar de regionalisme și arhaisme din Maramureș*), constatăm, după definiția din dicționarele limbii române: „1. Veche unitate de măsură pentru greutate (egală cu 3,18-3,23 grame) și pentru capacitate (egală cu 3,23-3,80 centimetri cubi). Pop. Gram. 2. (Adesea fig.). Bucățică, fărâcă, crâmpei, strop, pic.” (cf. DEX s.v.) că acest *crâmpei, pic* sau *fărâcă științifică* îi asigură domnului Dorin Ștef un binemeritat loc în imensitatea domeniului științific, un loc care a solicitat ani de muncă din partea Domniei sale. În paranteză fie spus, am aflat că a lucrat 10 ani la acest dicționar.

Valorificând lucrările tipărite anterior, de la materiale de toponimie și antroponimie (vezi *Monografia toponimică a Văii Izei* sau *Toponimia Țării Lăpușului*, ambele publicate de cunoscutul specialist în onomastică, dl. conf. univ. dr. Ștefan Vișovan), până la studii și articole de onomastică și dialectologie realizate de cercetători consacrați, bogatul material lexical prezentat în DRAM de către domnul Dorin Ștef (aproximativ 5000 de unități lexicale, completat și de circa 200 de fotografii) oferă informații morfologice și semantice, respectând normele academice de realizare a dicționarelor. Indicațiile științifice se bazează pe lucrări consacrate, de la Dicționarul Academiei (DA/ DLR), până la dicționarele celebre, realizate de către I. A. Candrea și Ovid Densusianu. De mare importanță pentru domnul Dorin Ștef este opera monografică a lui Tache Papahagi, dedicată Maramureșului, numită *Graiul și folclorul Maramureșului*, apărută în 1925, care conține o bogăție lingvistică inestimabilă, material prețuit și valorificat cu succes de către autorul prezentului dicționar. Pe lângă excelenta monografie a profesorului Tache Papahagi, dl. Dorin Ștef se apleacă cu multă grijă spre readucerea la lumină a unor cuvinte specifice, apărute în cărțile tipărite în urmă cu 100 de ani, dintre care menționăm culegerile de *Poezii populare din Maramureș* ale lui Alexandru Țiplea (1906), *Dicționarul universal al limbei române* (1929) al lui Lazăr Șăineanu, *Balade colinde, bocete din Maramureș și Cântece poporane din Maramureș*, de Ion Bârlea (1924), *Poezii populare din Maramureș, adunate de vicarul Maramureșului* (1908), de Tit Bud ș.a.

Compartimentul dedicat glosării cuvintelor se desfășoară pe parcursul primelor 415 pagini, lucrarea fiind completată, în final, de informații valoroase, enciclopedice, dedicate regiunilor și localităților, oferind și propunerile etimologice pentru cele patru „țări” (Maramureșul, Codrul, Chioarul și Lăpușul. De mare interes se bucură și capitolul referitor la „Încadrarea dialectologică a graiurilor maramureșene și nord-transilvănene”, urmat de clasificarea etimologică a limbii române, unde sunt prezentate cu acuratețe elementele de substrat, strat, moștenite din latină (clasificate în funcție de sferele semantice), precum și elementele (grupate tot pe sfere semantice) provenite din lexicul popoarelor cu care românii din această parte a țării au intrat în contact. Sunt trecuți în revistă, în ordinea influenței, oferindu-se date enciclopedice: slavii, maghiarii, germanii, ucrainenii, evreii. Apar și liste de cuvinte împrumutate din bulgară, sârbă, rusă, neogreacă, turcă, poloneză, franceză, italiană.

Autorul prezintă și o clasificare, pe categorii semantice (p. 539-567), iar toponimele apărute în dicționar sunt listate, începând cu pag. 567. De la pag. 575, o atenție deosebită este acordată poreclilor individuale și comunitare, ceea ce reprezintă un inedit în materie de lucrări lexicografice. Pe parcursul a 10 pagini, de la p. 586 până la 596, Dorin Ștef propune o multitudine de termeni (grupați pe criteriul modalității de apariție: derivați, împrumutați, evoluții de sens) care contribuie la îmbogățirea dicționarului tezaur al limbii române.

Toate aceste aspecte ne fac să ne gândim la eforturile depuse de autor și la sacrificiile pe care le-a făcut în îndeplinirea unui vis mai vechi al său, acela de a realiza un dicționar de regionalisme și arhaisme al Maramureșului.

Remarcabil efort, remarcabilă muncă! Vă mulțumim, în numele maramureșenilor, pentru cadoul lingvistic pe care îl faceți județului Maramureș și vă felicităm pentru volumul pe care-l lansați, dorindu-vă să realizați multe alte asemenea lucrări!

